

Pályázatok

Pályázatok és apróhirdetések díjazása: Minden szó egyszeri beiktatása 16, vas-
tagon szedett betűkből 32 fillér. Állást-
keresőknek 10, ill. 20 fillér. Legkisebb
hirdetés díja 2 pengő. Az összeg előre
küldendő be; lehet 10 filléres levélbé-
lyegeken is. Jelígés levelekhez 20 fill-
lér bélyeg mellékelendő.

A kiskörösi aut. orth. izr. hitközség
bérbeadja 3 évre, esetleg hosszabb időre
a macsesz-sütési jogot. Kellő biztosíté-
köt nyújtó ajánlatok címre külden-
dők, folyó évi december 15-ig.

Szabolcs Salamon hitk. elnök.

Bész Jákob-iskolát végzett tanítónót
keresünk, napközi gyermekotthon veze-
tésére. Pályázatok legsürgősebben, az
igények megjelölésével, esetleg műkö-
dési bizonyítványok másolatával: **Be-
rényi József** iskolaszéki elnök, **Mezőkö-
vesd**, címre küldendők.

CSALÁDI HIREK

(Négy sorig P 4, azonfelül soronként P 1.)

Lówy Mirjam Tel Aviv—Érsek-
újvár, **Halpern Izrael** Siehron Meir
—Amsterdam jegyesek.

Schwarz Boriskát Büdszent-
mihályról eljegyezte **Licht Zoltán**
Hajdúszoboszló.

Fleischmann Rellát Csornáról
eljegyezte **Weisz Imre** Miskolcra,
az ottani Bel és Külföldi Árufor-
galmi cég beltagja.

Weisz Imre érdemes tagtársunk
eljegyzéséhez szívélyesen gratulá-
lunk. **Tiferesz Bachurim**, **Miskolc**.

Legfinomabb kivitelű, divatos paró-
kák: **Altschülernél**, Budapest, VII.,
Csányi-utca 12. (Telefon: 1-310-79.)

Menyasszonyi ajándékok, óra és
ékszerárak legmegbízhatóbb vétel és el-
adási forrása **GESTETNER IMRE**,
Újpest, Király-u. 47. Budapesti telefon:
2-945-60. Ékszerőrszöveteg.

BECKERT HUGÓ

parókakészítő specialista

A legújabb modellek
állandóan raktáron.

Budapest, Dob ucca 27
(Skrek-ház) Mérsékelt árak!

Haskó

mérnök
ciánóz

Budapest, Erzsébet körut 16.
Telefon: 135-036.

Apró hirdetések Szimchasz Tajró-jesivanap
Budapest

IV.

Frankl-minjon (Eötvös-u. 19 sz.)

Kahan-Frankl Samu, dr. Reiner
Imre 10—10, Klärman Ignác, Bern-
feld Miklós, Groszberg Jenő 5—5,
Friedmann József, Kohn Rudolf
3—3, Barna Samu, Klein Juda,
Steinlassz József, Kahan-Frankl
Mózes, Kahan-Frankl Kálmán 2—2,
Blum Jenő, dr. Fürst Aladár,
Wertheimer N., Weisz Dezső, Grosz
Mihály, Groszberg Salamon 1—1,
Blum Bernáthné 0.50. Össz.: P 57.50

Andrássy-út 41. sz. imaház: Gold-
berger S. G. Goldberger Oszkár,
Fried József, dr. Osztern N. 10—10,
Schück Jenő rabbi, Goldberger I.,
Goldberger Ernő, Gárdonyi N.,
Schück Imre 5—5, Schwartz Nán-
dor 3, Goldberger Miklós, Licht-
mann Armin, Brenners Ignác,
Kaufmann Albert, Lichtenstein
Izidor 2—2, Lehrfeld Márton, dr.
Várnai Arnold, dr. Krausz József,
Schwartz Jiezechok, Signer Gyula
1—1. Összesen: 83 P.

Király-u. 6. sz. imaház: Biala-
zurker Jakab 5, Kahan Áron, Silber
Bernát, Manheimer József, Kopo-
lovits Bernát, Ismann Feri, Sohn
Áron, Brenner N. 2—2, Fränkl Ig-
nác, Kemény N., Szegál N., Grün-
feld N., Aron Henrik, Friedmann
Simon, Horn Izrael 1—1, Többek
adományából befolyt még 40. Össze-
sen: 66 P.

Tar-u. 2. sz. templom: Klein-
mann N., 18, Baneth Gábor 2, Katz
Armin, dr. Fischmann N. 1—1,
Schik Mór, Spitz Mór, Luger N.,
Kamcher Jakab 0.50—0.50. Kisebb
adományok 2.50. Összesen: 26.50 P.

Sommer József-minjon: Sommer
József, Reiner Ferenc 5—5, Berger
József 2, Sommer Károly, Sommer
Ignác, Nőé Jónás 1—1, Witkover
N., Braun S., Weinberger Imre
0.50—0.50. Összesen: 16.50 P.

Vörösmarty-u. 55. templom:
Klein Jenő 2, Günsberger Ignác
rabbi, Günsberger Jenő, Thau Mór,
Gottesmann N., Friedmann Oszkár,
Günsberger Albert, Guttmann N.
1—1, Holzer N., Ginczler N., Krausz
A., Altmann M., Friedländer N.,
Dr. Farkas N., Kohn N., Müller N.,
Sarkady N., Szántó M., Steinberger
N., Haasz N., Winkler N., Prosz-
nicz N. 0.50—0.50. Összesen: P 16.—

Felelős szerkesztő és kiadótulajdonos:
GROSZBERG JENŐ
Springer, Bethlen Gábor utca 33.

אלהעמינע יידישע צייטונג

ה

ZSIDÓ UJSÁG

AZ ORTHODOX ZSIDÓSÁG FÜGGETLEN HETILAPJA

Alapította:
Groszberg Lipót לוי

Szerkesztőség és kiadóhivatal:
BUDAPEST, VI., EÖTVÖS UTCA 26/C.
Telefon: 1-238-08. Csekk száma: 50.791.
Egész évre 20 pengő. Külföldre P 25.

Szerkeszti:
Groszberg Jenő

A Sátán tüzes nyilai

Ez a címe *Wagenzeil* XII. szá-
zadbéli német tudós művének,
amely arról tanuskodik, hogy
szerzője alaposan próbált elmé-
lyedni a héber tudományokban és
mindazt, amit olvasott, tanult,
hallott és kutatott, a zsidóság el-
len akarta felhasználni. Éppen
ilyen tendenciájú működést fej-
tett ki *Eisenmenger*, a XVIII. szá-
zad elején, akinek nagy terjed-
elmű, látszólagosan tudományos,
de valójában hamisító, felületes,
rosszindulatú könyvének (Ent-
decktes Judentum) a címe is el-
árulja, hogy le akarja „leplezni”
a zsidóságot.

Mindezekre a művekre és a
bennük megnyilatkozó törekvé-
sekre kell gondolnunk, amikor
azt olvassuk, hogy Németország-
ban a müncheni tudományos
akadémia rendezésében egy elő-
adássorozatot csináltak csupa
zsidó tárgyról és tudományos in-
tézetet akarnak alapítani, amely-
nek célja legyen a zsidó tuda-
mányt a náciizmus szempontjából
művelni. Az előadások egész irá-
nyára és tendenciájára jellemző a
*Julius Stahl*ról szóló. Ez a zsidó-
nak született, de azután fiatal
korában kitért jogtudós, száz év-
vel ezelőtt hirdette a keresztény
állam fogalmát és tanítása sze-
rint az államnak joga volna:
minden nem-keresztény rétegnek
elnyomása. Ennek a kitért zsidó-
nak műve alapján igazolást ke-
resett magának Németországban
a hetvenes és nyolcvanas években
a keresztényszocializmus; akkor ez
volt az antiszemita mozgalom. A
náciizmusnak azonban nem volt
inyére, hogy módszere egy kitért
zsidótól eredt és a müncheni ren-
dezmény keretében most egy aka-

démikus bebizonyítja, hogy *Stahl*
hitvány, betolakodó zsidó volt, aki
megmérgezte a német jogtuda-
mányt. Szóval, megvalósult a
régí mondás: az árulást szeretik,
de az árulót megvetik. Egy másik
előadás a bibliáról és a talmud-
ról szól, ugyanilyen „tudomá-
nyos” alapon. Nagy munkatervet
dolgoztak ki, nagy díjakat adnak
az úgynevezett „udvari zsidók”
történetének kutatására. Hogy mi
fog kisülni ezekből a kutatások-
ból, azt előre is látjuk és tudjuk.
Ha például *Wertheimer* híres
hadsergészállítóról feljegyzi a
történelem, hogy neves hadvezé-
rek kijelentése szerint öneki kö-
szönhető a bécsi császári hadse-
reg győzelme, akkor ezzel szem-
ben ki fogják mutatni, hogy pénzt
is akart szerezni, tehát hitvány
volt. Az erre vonatkozó pályamű-
veknek 1940-re kell elkészülniök.
1940! Remélhetőleg, hogy ezzel a
dátummal is úgy lesz, mint az
egyszeri *szükő* esetével. Egy rossz-
lelkű háztulajdonos bejelentette a
hatóságnál, hogy egy lakója ün-
nepi sátozt épített, az ő enge-
délye nélkül. Erre a hatóság szi-
gorúan ráirt a lakóra, hogy 15
napon belül szét kell szedni a sá-
tozt. 1940-ben, a kitért határ-
időre, az emberiség és Németor-
szág bizonyára más iránt fog ér-
deklődni. Ezek a professzorok azt
hangoztatták, hogy a zsidóságról
való igazság igazi kútfője a „*Ción*
vénéi” című hamisítvány és az
ebből kikerült „*Mein Kampf*”
című mű, amelynek tudvalevőleg
Hitler a szerzője.

A „*Ción vénéi*” című pamflettről
éppen mostanában — nem először
— rántotta le a leplet a tudomá-
nyos világ, amiáltal a külvilág

előtt is bebizonyosodást nyert, ez
az antiszemita fércmű hamisít-
ott volta. Ez azonban még nem
jelenti azt, hogy a zsidófalók ezen-
túl már nem fognak erre a zsidó-
ság becsületét aláánni alkalmas
hitvány „müre” hivatkozni. *Vagy:*
Hitlerék ezen indok nélkül is fog-
ják rendszerüket tovább folytatni.

Ilyen jelenségek láttára az em-
ber megtudja érteni, mennyire
igaz a prófétáknak megbotránko-
zása, amikor kikelnek a hamis
próféták ellen, akik mindig azt
hirdetik és tanítják, amire a ha-
talmasak és az uralmon levők ké-
rik. Ugyanezt tapasztaljuk itt is:
a tudomány emberei behódoltak.
A tudomány nem teszi erkölcsössé
a tudóst. Ezzel szemben, milyen
más mértéket szab a mi tanunk,
a Talmud, a tudós számára: „*Aki-
nek benseje nem olyan, mint
ahogy mutatkozik — hirdetik böl-
cseink — annak nincs helye a
tanházban*”. Ellenben most úgy
van, ahogy már régebben mon-
dotta egy porosz király: „*csak
foglaljak el egy várost és mind-
járt kapok annyi tudóst, ameny-
nyit akarok, akik majd bebizo-
nyítják, hogy ehhez a városhoz
tulajdonképpen már nekem ré-
gen jogom van*.”

Münchenből lövöldözik tehát a
tudomány köntösebe burkolt Sá-
tán tüzes nyilait. Szerencsére, a
világ közvéleménye tisztában van
ennek a törekvésnek céljával és
alantasságával. A zsidóságnak
ezzel szemben kötelessége: annál
jobban ragaszkodni a Tórához, s
az igazi zsidó tudásból merített
erővel, visszaverni azokat a tüzes
nyilakat, amelyeket a zsidóság
szellemi élete és kultúrája ellen
lövöldöznek — sikertelenül.

A hetimunkabér kifizetése

Kilenc évvel ezelőtt fogadta el a főváros törvényhatóságának közgyűlése *Korein Dezső* indítványát, hogy a heti munkabérek a fővárosi üzemeknél az addig szokásos szombati napról a hét közepére helyezték át. Azóta az összes fővárosi üzemeknél, a villany, gáz, és Beszkrárnál, köztisztasági hivatalnál, kenyérgyárnál, stb. körülbelül harmincezer alkalmazott munkásnak bérkifizetése szerdai napon történik. Hogy az új rend, ha nem is közvetlenül, de közvetve, a szombattartó kereskedők és iparosoknak bizonyos könnyítést jelent, nem kell bővebben magyaráznunk.

Ma már ott tartunk, hogy lassanként a főváros példájára a vallásérkölesi testületek is foglalkoznak ezzel a kérdéssel, így a múlt héten a *Dunamelletti Református Egyházkerület* közgyűlésén *Mády Gyula* újpesti lelkész indítványát fogadták el, amely szerint keressék fel a kormányt oly rendelet kibocsátására, hogy vallásérkölesi és szociális szempontból az ipari munkásság munkabérének kifizetése ne a hét vé-

gén, hanem a hét közepén történjék.

Annakidején *Korein Dezső* ugyanily indokolással terjesztette elő a fővárosi közgyűlésen indítványát, amelyet a közgyűlés egyhangúlag tett magáévá. Nemesak a keresztény egyház felekezeteinek papjai, vallásérkölesi szempontból, hanem a szocialista városatyák, utóbbiak szociális okoknál fogva támogatták indítványát.

Még csak a *Munkaközpont* kellene az eszmének megnyerni, ami által az összes ipari üzemeknél és gyáraknál — később a mezőgazdaságnál is — egységesen lehetne a hétközei kifizetés rendszerét bevezetni.

Ezután közeledhetnének a teljes szombatnapú vikendhez, ami nekünk, szombattartó zsidóknak, a mai egyenlőtlen verseny helyett megnyugvást jelentene. Ezzel nyugvópontra jutna a vasárnapi munkaszünet egyenlőtlen és zavaros rendszere, ami annyi gondot és kellemetlenséget okoz a szombattartó zsidó kereskedőknek és iparosoknak.

A vétkezés — betegség...

A világlapok megemlékeznek nagy cikkekben, *Lombroso Cézár* páduai egyetemi tanár születésének a napokban esedékes századik évfordulójáról. A bűnügyi lélektan e kiváló kutatója, zsidó születésű volt és élete utolsó éveiben többször adott zsidó együttérzésének kifejezést. A tudományban nagy figyelmet keltett: „Lángész és örület” c. könyve, amelyben azt fejtegeti, hogy az emberiség lángelméi sokszor önkivületi állapotban, azaz örületben produkáltak nagy értékeket. Evvel összefüggésben van az a tanítása, hogy a bűn elkövetése tulajdonképpen betegség és ezt tekintetbe kellene venni a büntetés kiszabásánál.

Érdekes, hogy elméletének csirái megtalálhatók, legalább mint párhuzamok, a zsidó irodalomban. A régi Izráelben, — amint *Hajszá* próféta panaszkodik — a szellem embereiről azt mondták, hogy bolondok (*M'sügo is horiach*.) A Királyok második könyvében, a 9. fejezetben el van mondva, hogy *Elisz*

elmegy *Jéhu*-hoz, őt akarja felavatni a bűnös *Ach'ov* királyi dinasztia helyébe királynak, négy szemkőzt beszél vele és a beszélgetés után az emberei kérdezik: „mit kerestél nálad ez az örület?” — Az emberek tehát csak az exaltáltságot, a normális lelki állapotot kiültséget látták, és nem volt érzékük a legmagasabb fokú lelkesültség tartalma iránt.

Azt pedig, hogy a bűnözés betegség, legvilágosabban fejezik ki bölcseseink, amikor megállapítják: „Az ember nem vétkezik, csak hogyha megszállja a balgaság szelleme.” Mert a zsidó felfogás szerint a jó a normális a lelki életben, a bűn ellenben letérés a normális útról, tehát abnormalitás. Ezt találhatjuk kifejezve *Bróchajsz* traktátusában.

Modern fűzőket, melltartókat jutányos áron készítek.

Sternné,
Budapest, VII., Sip-utca 6. II/1. líft.
Telefon: 1—354 60.

amikor *R. Alexandroi* úgy imádkozik: „Te tudod, I'tenünk, hogy az én akaratom megtenni a Te akarodat, de a tésztában levő kovász megakadályozza”. (A „tésztában levő kovász”, hasonlat az emberben lakozó *jéczer horá*-ra a bűnre esábitó hajlamra.)

Lombroso szerint nem is kellene a bűnöst megbüntetni, hisz beteg, hanem gyógyházba elhelyezni. Ez természetesen túlzás, de azért válástörvényeink értelmében tekintettel kell lenni a bűn elkövetésénél a lelki diszpozícióra. Így például öngyilkosság esetében, ha fel lehet tételezni, hogy az illető, fájdalomtól elborult elmével cselekedett, szabad értelet gyászot ülni, míg ha bebizonyosodott, hogy józan ésszel dobta el magát az életet, semmi helye a gyász megtartásának.

A Luftmensch...

Ez a neve annak az embernek, akinek nincs komoly foglalkozása, aki nem tudja miből él, akinek existenciája a levegőben lóg. Mennek rosszabbak a gazdasági viszonyok, annál több a Luftmensch. Békeidőben ügynökösködéssel, házaló kereskedéssel, alkalmi üzletekkel, közvetítésekkel meg lehetett keresni egy falat kenyeret. Mihelyt azonban a viszonyok bizonytalanakká lesznek, akkor kiderül, hogy levegőben lógó foglalkozásokból nem lehet megélni, mert igazi szolid foglalkozás csak az ipar és földművelés. Ezért mondják a talmudi bölcsék: hogy a szentírás e szava: „*üvochartó bachajim* — válaszd az életet”, „*zü ünnesz* — ez céloz az iparra”, mert életet, kenyeret ad.

Különbőle okok következtében a zsidó kispolgárság rétegében sok a Luftmensch. A kis üzlet amit megnyit, tönkremegy, akkor kezdődik a mindenfélével való próbálkozás. Most azonban kiderül, hogy nem is olyan utolsó dolog a zsidóra nézve, ha Luftmensch. A pesti trefás szólásmód a Luftmensch-et pilótának nevezi. Már pedig azt olvassuk külföldi lapokban, hogy minden ország szívesen lát olyan bevándorlókat, akik értik a repülés mesterségét. A zsidó pilóta is, számos országban kaphat tartózkodási engedélyt. Milyen felfordult állapotokat élünk tehát: A zsidó, ha nem tud repülni, akkor — repül, és ha tud repülni, akkor szilárd talaját érezhet lába alatt...

Glosszák a hétről

Egy nagy pesti tejvállalat al-elnöke elhunyt és a gyászjelentésből csodálkozva látják az emberek, hogy unitárius vallású volt. Az unitárius vallás tudvalevőleg összefügg azzal a szóval „unitas”, I'ten egysége. Ez a vallás főleg Erdélyben terjedt el a XV. és XVI. században, amikor az „egységet” vallók, a „háromságot” valló keresztények részéről sok üldözésnek lettek kitéve. Az unitáriusok egy része közeledett a zsidósághoz, előbb szombatot tartottak, mint szombatosok, titokban tovább „zsidóztak”, majd 1867-ben az emancipáció magyarországi törvénybeiktatása után nyíltan zsidókká lettek és megalapították a bözdülfalusi szombatos zsidó hitközséget. Az unitáriusok között azonban kevés a zsidó. Sőt kevés zsidó tér unitárius vallásra, nem akarja visszaesni a folyamatot: unitárius-szombatos-zsidó, ellenben, mivelhogy már mint zsidó sem „szombatos” (nem tartja meg a szombatot), nem unitáriusá lesz, hanem gondolt egyet és azt mondja: ha már kereszténynek leszek, akkor legyen az a javából, evangélikus vagy református. Épp ezért feltűnő, hogy a mi esetünkben egy unitárius vallásra kitért zsidóról van szó. Eddig is tudták, hogy kitért, de azt hitték, hogy katolikus lett. Mit akart tehát elérni, hogy éppen az unitárius vallást választotta? Ezt most már nem tudjuk. Ellenben az eset eszünkbe juttatja a régi cinikus történetet: Egy római katolikus hitre tért zsidó bejelentette a plébánosnál a református hitre való áttérését. Amikor a lelkész ennyi cinizmus hallatára megdöbbsent, a renegát lecsendesítette és azt mondotta:

— Tessék csak nézni, nagyon érthető az én eljárásom. Valahányszor megkérdeztek tőlem, milyen vallású vagyok és kijelentettem, hogy katolikus, gúnyosan megkérdezték azt is, hogy ezelőtt mi voltam? — amire kénytelen voltam bevallani, hogy bizony zsidó voltam. Ezentúl egész másképpen leszek. Ha

bevallom református hitemet, és jön az említett gúnyos kérdés, önzéssel fogom kijelenteni, hogy római katolikus voltam.

A legújabb németországi rendeletek szerint nem szabad többé szabadon megbírálni irodalmi és művészeti produktumokat, mert hivatalos uton fogják megállapítani mindig, hogy melyik könyv jó, melyik rossz. Ennek ötletéből felelevenítik a régi görög anekdotát:

Apeiles, a híres görög festő, új képei mögött el szokott rejtőzni, hogy a képeket szemlélő közönség feszületlenül fejzehesse ki nézeteit az új alkotásokról. Egyszer azt hallja Ape'les, hogy a közönség köréből egy varga azt mondja:

— No ugyan, ez a festő nem érti a dolgát! Nézzék csak, ennek a katonának a cipőjére egy fűzőlyukkal kevesebbet festett, mint kellett volna!

Mikor a közönség elment, Ape'les előjöött és kijavította a képet: a hiányzó lyukat odafestette a katona cipőjére. Másnap a közönség körében a varga észrevette, hogy a cipő rajza most már helyes.

— Mondtam, úgy-e, diadalmaszkodott nagy kevélyen, hogy ennek a festőnek még sokat kell tanulnia! A cipőt most már kiigazította, — de a katona combja is milyen rosszul van lefestve!

Erre a festő előbújt rejtékhelyéről s rákiáltott a kritikusra:

— Varga, ne menj feljebb a kaputánál!

Ez az eset emlékeztet arra, amit *Rabbi Jehüdo Aszódról* beszélnek. A kiváló férfiú fiatal korában *R. Mord'cháj Binét* nikolsburgi jesiváján tanult és csakhamar a jesiva egyik legkiválóbb növendéke, a gaon talmudi előadásainak egyik legélesebb elméjű vitakozója lett. A mester mindig számított azzal az eshetőséggel, hogy kitűnő tanítványa ellenvetésekkel megostromolja. Egyszer a fiatal bócher, aki észrevétlenül búvárkodott foliánsai kö-

zött, hallja, hogy a Rebbe hangosan tanul, készül a sabosz hagódajli charifüsz-előadására és mindig azt mondja:

— Ha Reb Jüdele ezt fogja kérdezni, akkor azt fogom neki felelni, ha pedig az lesz az ellenvetése, ezzel válaszolok neki...

És így ment az soká. Amikor a mester elhallgatott, megszólalt a csendesen hallgatózó növendék:

— Jüdele nem ezt és nem azt kérdezi, hanem a következőt, és erre adjon nekem választ a Rebbe...

És rendesen olyast kérdezett, hogy kitűnő mesternek (nagor, bar nagor) kellett lenni, aki elintézhette a kérdést.

Hogy a mai világpolitikai viszonyok milyen össze-vissza kuszáltak, erre példát ad az a fejtegetés, amelyet egy palesztinai lapban olvassunk az iraki forradalom kapcsolatban. Ezt a forradalmat állítólag a török *Hekmet* és a kurd *Zitki* nevű csapatvezetők csinálták, akiket állítólag Törökország pénzel. Törökország azonban szeretné az arabokat maga felé vonzani. Ezért igyekszik megvetni lábát a délarab Jemen országában. Ott Anglia és Olaszország vetelkedik, hogy melyik jusson túlsúlyra. Jemennek ellensége *Ibn Saud* arab király, aki viszont Anglia segítségével akarja pozícióját megerősíteni. Anglia kénytelen a most függetlenített Szíriával és Irakkal szemben megerősíteni Transzjordániát. Szíriának viszont van egy tartománya Alexandrette, amely határos Törökországgal, és amelynek lakosai legalább ötven százalékban törökök. Eppen ezért a merészen fejlődő Törökország ezt a részt magához szeretné csatolni. Ez ellen Szíria tiltakozik. Tehát új szövetségesek után kell nézni.

Ez az össze-vissza kuszáltság, zsidó szempontból reményt keltő. Az arab főrzsek sohasem egyesülhetnek, érdekeik ellentétesek, és így Angliának az arabokkal szemben a Közel Keleten csak egy igazi szövetségese van: a palesztinai zsidóság. A mai szituációban érezzük valójában a szent ige igazságát:

„*Ki hasósajsz jóhorészüm, cadik*

Orth. כשר kakaó és csokoládé a legfinomabb kivitelben
Keksz, levestészták és ostyaáruk. Diabetikusok részére
„Levegő” kenyér. Elsőrendű dessert és különlegességek.

WEISZ MÓR

orth. kóser keksz, kétszersült és süteménygyára Budapest, VII. Dob-utca 22. - Telefon: 1-423-65

ma poal... jamtér al r'sóim pachim -- ha a pillérek ingadoznak, az Igaz mit tehet? Az Örökkévaló a szentsége csarnokában van, szeméi nézik, pillantásai vizsgálják az em-

bereket... hullasson a gonoszokra tüzesepeket".

A mai recesgő állapotok között csak egy fix pont van: bizalom a Mindenható kegyelmében.

Spanyol polgárháború és délamerikai zsidó bevándorlás

Ha a zsidóság sorsát és politikai helyzetét szemügyre vesszük, eszünkbe jut egy jelenet, amelyet a Talmud elmond a chorbannal kapcsolatban: „Nevüchadneczar babilón király a Szentváros ostromlására indul. Babiloniából mindenfelé nyilaz, de akárhová is irányítja a nyilat, Jeruzsálem felé mutat.” A mi időnkben is úgy van, akármiről történik, akárhol lövik ki a nyilat, a zsidóságot éri.

Spanyolországban alig van zsidó. A spanyol polgárháboruban zsidók nem szerepelnek és mégis azt hirdeti az európai demagógia, hogy a spanyol háborút a zsidók irányítják, ha nemis közvetlenül, de közvetve a kommuniszták által. És hiába lehet megállapítani, hogy

a szovjet a zsidóság legnagyobb ellensége, mert a zsidóság szellemét és lelkét őrli meg,

Nem használ semmit. Német lapokba és egyéb külföldi antiszemita orgánumban célszerűen kiemelik, hogy a spanyol vörösök sok római katolikus templomot elhamvasztottak, de egy zsidó templomot sem. Természetesen elfelejtik megjegyezni, hogy ez azért történt, mert zsidó templom — egyáltalában nincs is Spanyolországban.

A spanyol háború nyila most utólrta a zsidókat — Dél-Amerikában. Ugyanis a spanyol-nyelvű délamerikai országokban a német propaganda azt a hírt terjesztette, hogy a spanyol fölkélok legyőzötése után bolsevizálni fogják az összes országokat, amelyekben spanyolok laknak. A délamerikai államok tehát védekeznek a kommunizmus ellen. Ennek semmi befolyása nem volna a zsidókra, ha nem azonosí-

tanák a zsidóságot a bolsevizmussal. Így történt, hogy az argentinai kormány a bevándorlás ügyében új rendeletet boesátott ki, amely januárban lép érvénybe. Ezentul nem elég a vizum, hanem argentinai konzulátusi okiratra van szükség, amelyet nem állítanak ki addig, amíg a kivándorolni akaró, az illető ország hatósága részéről erkölesi bizonyítványt nem kap. Éppen ilyen intézkedést tesz az Argentin szomszédságában levő Uruguay állam.

Dél Európában röpül a nyíl és Dél Amerikában éri el a zsidóságot...

A Bikur Chólim ünnepélye

Nagy és előkelő közönség jelenlétében avatták fel mult szombaton az egyesület templomában (Dessewly-u. 23) a délelőtti ima keretében dr. Rakonitz Dezső egyesületi elnök és neje által — elhunyt édesatyjuk emlékére — adományozott, fehér márványból készült Almemort. Dr. Stern Salamon nagy szónoki készséggel esetelte az ünnepély jelentőségét és megelégedéssel emlékezett meg a körzet híthű zsidósága valóási életének fokozatos fejlődéséről, mely örvendetes jelenség nagyrésztben a templom céltudatos vezetésének és irányításának köszönhető. Szeretettel üdvözölte a nagylelkű adakozót, ki élen egy nagymultú egyesületnek már ismételtan tanujelét adta a meleg zsidó szív sugalta áldozatkészségének és nemes gondolkodásának. Ima után Stern Ödön előljáró bőkezű kidüst adott. Este az egyesület tagjai és barátai, dr. Rakonitz Dezső tiszteletére a hitközség dísztermében, m'lave malko díszvacsorát rendeztek, amelyen 150 személy vett részt.

A vacsora folyamán az első, Tóraigékel átszótt köszöntőt, Mayer Miksa, az egyesület alelnöke tartotta, miközben művészi kivitelű — Steinmetz Zsigmond által később felolvasott — héber szövegű díszoklevelet nyújtott át az ünnepeletnek. Igen megkapóan beszéltek azután Sussmann Viktor és Steif Jonathan rabbik, Klein Márkus saszechevra-elnök, Korein Dezső, dr. Deutsch Adolf iskolaigazgató. Valamennyien kifejezést adtak Tórabeszédeikben a nemes adakozó iránti elismerésnek és nagyrabecsülésnek. Dr. Rakonitz Dezső záróbeszédében megfiatottan köszönte meg a szívélyes ovációt.

Minchó-ima a vonaton...

Frankl Adolfnak z. c. l. jószívűségénél, béke- és emberszereteténél, talán csak szellemessége volt nagyobb. Az alábbiakban fellelevenitem, egy a multheti, Vajslach szidrával kapcsolatos találó mondását, mellyel évekkkel ezelőtt a vonaton útitársainak kellemes perceket szerzett.

A minchó-ima ideje elérkezett, a társaság minjonnal szeretett volna imádkozni. Éppen tizen voltak. A tizedik azonban, aki az egész úton nagyszerűen eltársalgott a Boldogulttal, a nem-zsidó útitársak előtt röstellhetta a minjont, alkalmas pillanatban észrevétlenül elosont, ami által a minjon terve füstbe ment.

A minjon szétugrása fölött bosszankodó társaságot ekkor a köv. humoros magyarázattal vidította fel a Megdicsőült:

— Vajslach fejezetében azt találjuk, mondta, hogy amikor Jakajv ősapánk, Észov haragjától való szerencsés megmenekülése, házassága és meggazdagodása után a kibékülés módját kereste fivérével, ajándék („minchó”) küldésével igyekezett rá hatni. Szent Tóránkban részletesen fel van sorolva, hogy a különböző, hasznos állatokból, mily nagy gulyát és nyáját állított össze, melyet pásztoraira és szolgálira bízott. Azonban nincs megemlítve, hogy a nagy gulyát — kutyák is őrizték volna. És itt a magyarázata annak, fejezte be találoán, hogy ahol minchó van, onnan a gyáva ebek elkullognak...

A szellemes magyarázat nagy derűtséget keltett az útitársak között, akik igaz szeretettel vették körül a Boldogultat.

Rosenbaum Ernő (Kiskörös)

Bál Sém legendáiból...

Miedziborzbán, Bál Sém lakóhelyén lakott egy talmudtudós, aki éjjel-nappal a szent Tanban buvárkodott és családjával nagy nyomorban tengődött. Amit jó emberektől kaptak, abból tartották fenn magukat. Felesége nem kívánta sohasem, hogy az ura valami foglalkozás után nézzen: nem akarta őt tanulmányaiiban megzavarni. Amikor azonban gyermekeik felnőttek, így szólott hozzá:

— Eddig az Urban vetett hitünk éltetett. Biztunk abban, hogy Ő övéit el nem hagyja és valóban nem is hagyott el sohasem. Most azonban, hogy gyermekeink felnőttek, valamihez kezdened is kéne. A leányaink már abban a korban vannak, amikor férjhez kell adni őket.

A tudós erre így felelt:

— Mihez kezdjek? Hasztalan tanultam, nem vittem semmire sem, az Ur nem adott annyi, hogy férjhez adhatnám leányaimat.

Az asszony elgondolkozott, majd ezt mondta:

— Hallgass rám, édes uram. Lásd, velünk egy városban lakik a szent-hírű Bál Sém, aki már annyi emberen segített. Távoli vidékekről, magukat nagy költségbe verve, özönlenek hozzá az emberek. Miért ne fordulnál hát hozzá te, aki egy városban lakol vele? Tégy le büszkeségedről, hajolj meg előtte és meglátod: a mi sorsunk is jóra fordul.

A tudósról tudni kell ugyanis, hogy ő, chósizdellenes (misznagiól) létere, nem hitt Bál Sém csodatevő hatalmában. A felesége mindennap nógatta a nyomoruk pedig kezdett már egészen elviselhetetlen lenni: mit tehetett egyebet? Emberünk egy nap mégis csak elment Bál Sémhez, elbeszélte neki élettörténetét, beszélt a szegénységéről, hogy gyermekei felnőttek s hogy nincs egy garasa sem.

Bál Sém végighallgatta a panaszait, azután így szólott:

— Utazz el Kazimierzbe. Ott tudakozdij egy Puderbeutel nevű asztalos után, aki egyik szemére band-

zsit. Szegénységed kulesa az ő kezében van.

A tudós meg is fogadta a tanácsot. Minthogy azonban semmi pénze sem volt, csak úgy, gyalogszerrel kelt útra. Kazimierzbe érve, emberünk egyenest a bészhamidrosnak vette útját és akiket ott talált, azoknál rögtön tudakozódott is Puderbeutel a bandza asztalos után.

— Ilyen nevű ember nincs is Kazimierzben! — felelték egyhangúan a zsidók.

A tudós mélyet sóhajtott. Milyen fáradtságos volt az útja és lám: hiábavaló! Hogy azonban egészen megbizonyosodjék a dologról, tovább nyomozott Puderbeutel után és egy másik imaházban találkozott néhány öreg emberrel, akik felfigyeltek a Puderbeutel névre. És így szóltak:

— Puderbeutel? Ismertük! Sötétlelkű gazember volt világeletemben. De meghalt már vagy hatvan esztendeje. Mit akarsz tőle? A hatóságok besugója volt ez az ember és nincs olyan bün, amely ne terhelné a lelkiismeretét. Amikor hatvan év előtt meghalt: az egész város örült ezen. Ugyan mi dolgod lehet vele?

Több öreg megerősítette ezt a megállapítást és emberünk nehéz szívvel, dolgavégezetlen és nagyon szomorúan indult el hazafelé. Kimerülten, meggyötörve a hosszú gyaloglás fáradalmától ért a szülővárosába és elmesélte Bál Sémnek mindazt ami vele történt. Hát azért kellett Kazimierzbe mennie, hogy kiderüljön: élt egyszer ott egy Puderbeutel nevű bandza asztalos, aki mikor hatvan esztendő előtt meghalt, az egész város ujjongott, olyan nagy gazember volt! Ezért? Ez segít majd rajta?

Keserű szemrehányásaira Bál Sém ekként válaszolt:

— I'tenfélő ember vagy és jámbor, tehát bizonyára hiszel a szent „Zajhár”-ban, mely szerint a bünös lelkek a test halála után új testbe költöznek („gilgul”), hogy levezeljék ama bünöket, amelyeket ezen a földön való első tartózkodásuk folyamán elkövettek és megeselekedtek, amit elmulasztottak. Üdv neked, ha idők folyamán megérezed,

miért kellett neked utánajárnod s miért kellett megtudnod, hogy a rossz, bandza asztalos meghalt 60 év előtt...

Éppen Chanuka előtti nap volt, amikor Bál Sém e szavakat intézte hozzá. Másnap a hallél-imánál nagy áhitattal fohászzkodott, s amikor e szavakhoz ért: „süvi náfsi limnü-chojchi — térj vissza, lelkem, a te nyugalmadhoz”, megreszkett egész valója, úgy érezte, hogy megkönynyebbült. Lelkében csodálatos nyugalmat érzett, ima után meglátogatta Bál Sémét s azt mondta neki:

— Rebbe, a mai hallél-ban tudtam meg, hogy én vagyok az a Puderbeutel nevű asztalos, aki hatvan esztendő előtt meghalt Kazimierzben, s akinek lelkiismerete minden bünövel terhes! Én, akinek ezer levezelni való vétkem van: kívánhatom-e az i'teni gondviseléstől, hogy jó sors, tekintély és gazdagság legyen az osztályrészem? Ugy-e nem! Szegénységem, nyomorom pedig bizonyára nem egyeb, mint bünhödés ama bünökért, amelyeket első létem alatt elkövettem.

Bál Sém e szavak hallatára mondta:

— Ha már tudod, minek mentél Kazimierzbe, akkor meggyógyultál, I'ten kegyelme nem marad el. Ő szólt ma a te lelkedhez: „süvi náfsi limnüchojchi”, hogy térjen az ő igazi nyugalmához, mert megtisztult a bünéitől...

Alig ment ki Bál Sém házából, utána szaladt egy küldönc s visszahívta. Bál Sém előtt ült egy tekintélyes hive, aki a fia házassága ügyében fordult hozzá többször, de egyik sidüch sem sikerült s a mester mindig azt mondta, hogy talán még nem egyezik I'ten akaratával. Most azonban azt mondta örvendő arccal:

— Látod, erre a házasságra vártál, egy ujjászületett embernek leszel násza. Üdv nektek s áldás!

Nemsokára meg volt a lakodalmom. Szét vitték az eset híret, s bizony rövidesen mind a leány férjhez ment, a tudós apához méltó ifjakhoz...

NEUVIRTH TESTVÉREK ÓRAS ÉS ÉKSZERÉSEK

Budapest, VI., Király-utca 28. Telefon: 1-201-46.

Brillians, ékszerek, ezüst dísz tárgyak, gyertyatartók, menórák, serlegék, tórafelszerelések nagy választékban. — Olcsó árak. — Alkalmi vételek — Saját műhely. — Brillians, arany és ezüst beváltás. — Szombat és ünnepnap zárva

HEIDEN JENŐ OPTIKA—FOTÓ

Budapest, VII., Király-u. 21.
Telefon: 13-81-10. ● Szombaton zárva.

Menyasszonyi ajándékok, óra és ékszerárak legmegbízhatóbb vétel és eladási forrása GESTETTNER IMRE, Ujpest, Király-u. 47. Budapesti telefon: 2-945-60. Ekszertőzsdetag.

BECKERT HUGÓ
parókakészítő specialista
A legújabb modellek
állandóan raktáron.
Budapest, Dob ucca 27
(Skrek-ház) Mérsékelt árak!

A nagy stadlon

Elbeszélés a XVI. századból, Lehmann nyomán. 2.

A zászlós megfogta a zászlórudat és következőt jelentette ki:

— *En csak becsületben vihetem előre a zászlót. Már pedig nálunk szokás, ha valaki váltságdíjat ajánl, el kell fogadni és el kell tekinteni az erőszakoskodástól.*

— *Ugyan, ugyan, ez a szabály nem vonatkozik a zsidókra, szólalt meg az egyik.*

— *Nagyon helyes, zsákmányt akarunk.*

A zászlótartó erre szépen összegöngyölytette a zászlót és megfordítva beledugta a földbe. Ez a mozdulat megdöbbenést keltett, de akkor harsányan kijelentette: *Olyasvalamit akarunk tenni, ami ellenkezik szabályainkkal és ezért nem tehetek mást, minthogy óvom a zászló becsületét.*

Egy kis tanácskozás és mormogás után azt ajánlotta valaki, hogy a kapitány kérjen többet. Előhívták tehát ismét a zsidókat, s a kapitány így szólt hozzájuk:

— *Embereim azt mondják, hogy nagyon kevés. Háromszáz arany forintból mi jut mindenkire? Nagyon ajánlom, hogy adjatok többet, különben bevonulunk a városba és kő kövön nem marad.*

Joselmann két kísézője dermedten hallgatta a fenyegetést, ő azonban nyugodtan odafordult a kapitányhoz:

— *Szóval Kegyelmed többet akar. Pedig ez az összeg is rettenetesen nehéz számunkra. De, hogy lássa békés szándékunkat, négyszázat ajánlok.*

— *Hát ígérjen 1000 arany forintot, zsidó bácsi!*

— *Lehetetlen, vitéz kapitány úr!*

— *Hát akkor kimondom az utolsó szót: 600.*

Vagy, ha nem, akkor szabad préda...

— *Községem nem tud többet adni, mint négyszázat, de én sajátomból hozzá akarok adni 200 arany forintot, habár nagyon belepusztulok. De egy feltételem van: a zászlónak kötelessége lesz, megoltalmazni bennünket, amíg az utolsó katona elhagyja a tartomány területét. Erre esküt kérek a következőképpen: A katonák alakítsanak kört, lépjen elő a zászlós, utána egy puskás, azután egy alabárdos és egy lándzsás, fegyvereiket érintessék egymáshoz, a kapitány pedig az egyik kezét fegyverén tartsa, a másikkal esküdjék.*

— *Jól ismeri Kegyelmed a Landsknecht-szokásokat. Igazán sajnálom, hogy zsidó, keresztelkedjék ki, szükségem van egy hadnagyra. Biztosított, hogy megválasztják.*

— *Azt hiszi, hogy a világ kincséért otthagynám a vallásomat?!*

— *Derék ember, Kegyelmed.*

A kapitány rendeletére pergett a dob, a harcok kört formáltak és a kapitány letette az esküt.

A Landsknecht armádia békésen bevonult Rosheimba. Átvették a pénzt, enni-inni kaptak és szépszerével távoztak. A városka zsidósága nem győzött eléggé hálálkodni a szerencsétlenség elhárításáért a bátor R. Joselmannak.

A Maina melletti Frankfurt városi hatósága összegyülekezett a zsidókat a nagy zsinagógába. Reszketve gyülekeztek össze, tudták, hogy ez bajt

jelent. A polgármester felolvasta előttiük a császár rendeletét. Arról volt szó a rendeletben, hogy „egy Johannes Pfefferkorn nevű kitért zsidó nem térhet tovább a sok gyalázkodást, amely a zsidó könyvekben a keresztény vallás ellen foglaltatik és ezért azt kérte a császártól, hogy szolgáltatassák ki neki az összes zsidó könyveket, azokat átfogja vizsgálni és a káromlásokat tartalmazókat megfogja semmisíteni, amire a császár megadta az engedélyt.”

Rettenetes hatással volt ez a hallgatókra. Kérdésekkel ostromolták a polgármestert, aki vállalt vonogatta és azt mondta, hogy nem tud az ügyben tenni semmit. Ki merne a császárral szembe szállni? A császár pedig kiadta a rendeletet, nővéreinek kérésére, azt viszont a kölni domonkosrendiek bírták rá, és ez a kitért Pfefferkorn, az ő eszközüik. A rendelet kihirdetése napján már meg is jelent Pfefferkorn a városban és házról-házra járva elvitte a szent könyveket. 1500 pergament-tekereset, sok írott és nyomtatott széfert koboztak el, sok ezer aranyforintnyi értékben. Némely helyen a könyveitől megfosztott zsidó ember szétszaggatta ruháit és leült a földre, gyászolóként.

A hitközség vezetői tanácskoztak, hogy mit lehet csinálni, de nem találtak kivezető utat.

Akkor bejelentettek egy idegen férfiút, aki amikor beengedték, bemutatkozott:

— *Joselmann vagyok Rosheimből. Eljöttem hozzatok az új gezéró ügyében.*

Nagy várakozással néztek rá és ő folytatta.

— *Ebben az ügyben csak egy ember tudna valamit tenni, a mainzi választófejedelem. Tavaly (1508-ban) választották meg. Ehhez kellett neki 25 ezer arany forint. A nagybátyja megbízott engem, hogy a pénzt megszerezem, megtettem. En nem ismerem még őt. Azt mondják, hogy tudós ember, a teológiának és a filozófiának doktora. Nem gyűlöli a zsidókat. Sőt, a mi zsidó testvérünk Reb Lippmann, az ő házi-orvosa. Meg fogom tehát próbálni, az ügyet ilyen módon megindítani.*

Az egész gyülekezet hálája és áldása mellett elhatározta, hogy a hitközség vezetőjével másnap reggel a választófejedelemhez indul.

Aschaffenburg városában levő nyári palotájában tartózkodott Uriel választófejedelem. Éppen zsidó orvosával beszél. A doktor figyelmezteti, hogy tartózkodjék minden izgalomtól. Az egyházfejedelem viszont izgatottan magyarázta, milyen közállapotok vannak az ő tartományában, nem lehet nyugodtan nézni ezeket a dolgokat.

— *Nézd, mondta orvosának, ha az a becsületes Joselmann zsidó nem szerzett volna a Fuggeréknál nagyobb kölesönt országomnak, megállt volna minden. A kanonokok nem teljesítik lelkipásztori tevékenységüket, inkább arra törekednek, hogy mennél több jövedelemre tegyenek szert. A várnok és az adók befolyának ugyan, de a tisztviselők zsebeibe. Ahol mindenki lop, ott a fejedelem igazán nem maradhat nyugodtan.*

— *Mégis azt ajánlanám, felelte a doktor, hogy méltóztassék a kellő intézkedéseket higgadtan és nyugodtan megtenni. Legkegyelmesebb uram megemlítette, hogy Joselin, aki barátom, a választófejedelem részére Fuggernál egy nagyobb kölesönt eszközölt ki. Éppen ő akar legkegyelmesebb Uram előtt tisztelegni.* (Folyt köv.)

HIREK

NAPTÁR

Sabosz Vajésev, Kiszlév 21.
Gyertyagyújtás (Bpest): 3.45
Szombat estétől: 4.36

Szombat estétől: וְחַן טַל וּמַטַּר
Kedd este beköszönt a Chanuka

Lapunk jövőheti száma, gazdag ünnepi tartalommal fog megjelenni.

Felkérjük igen tisztelt előfizetőinket, akiknek előfizetésük lejárt, szívességednek azt mielőbb megújítani. Régióta lejárt előfizetőinknek, akik az előfizetést legkésőbb folyó hó 11-ig nem rendezik, kénytelenek leszünk már a legközelebbi számot beszüntetni.

— **A ruszinszkói orthodoxia delegációja** megjelent a napokban az ungvári országos hivatal alelnökénél, dr. Mezniknél, aki előtt előterjesztette az orthodox zsidóságot érintő aktuális kérdéseket. Az alelnök igen szívélyesen fogadta a deputációt, melynek tagjai voltak: Spira főrabbi (Munkács), Kohn főrabbi (Ungvár), Schönberger és Fried irodai elnökök, dr. László ungvári hitk. elnök, Fischgrund főtitkár, dr. Weisz titkár. Dr. Meznik alelnök az előterjesztett kérelmek iránt nagy megértést tanúsított és a küldöttséget a legmeszebbmenő jóindulattal biztosította.

— **Haláleset.** Mély megilletődéssel vette tudomásul a fővárosi orthodoxia, hogy Hirsch Ármin, az orth. polgári iskola jeles tanára, szerdán elhunyt. Ma, pénteken temetik. Áldás emlékére.

— **Békécsabáról** jelentik: „Mult szombaton városunkban időzött Teitelbaum szatmári főrabbi, akit a hívek nagy szeretettel öveztek. Az előző szombatot Kiszvárdán töltötte. Mindkét

א ר ט ה ' כ ש ר

KARMELENZIO

Friedmann Józsefné
Budapest, Andrassy-ut 43.
Telefon: 1-289-67.

Elsőrendű villamos és autóbusszösszeköttetés a város minden irányában.
Modern kényelemmel berendezett folyóvízes szobák, elsőrangú — kívánatra diétás — konyha.
Referencia:
Bpesti orth. rabbiság

Lapzárta után

Ehrenreich mádi főrabbi זצ"ל

„Hacvi jisroel al bomajszechó chólol”. A magyar orthodoxia Tóramagasságai között új rés támadt, Czvi, R. Chájim Czvi Ehrenreich mádi főrabbi szerdán bekövetkezett elhunytával. A hazai hithű zsidóság egyik nagybecsült és értékes tagját veszítette a nemes főrabbi korai halálával. Évek hosszú során át működött dajonként, R. Mordcháj Léb Winkler mádi gaon z. c. l. oldalán. Nagy kvalitásai mellett mi sem bizonyít ékebben, mint az a körülmény, hogy a négy és fél év előtt elhunyt gaon a végrendeletében a most megdicsőült munkatársát jelölte ki utódjának. Nemesak ezzel kapott felelősségteljes örökséget, hanem azzal is, hogy utódja lett apósának, a Bész Naftóli szer-

zőjének, aki R. Mordcháj Léb előtt volt mádi főrabbi.

A Boldogult 1875-ben született, Szobráncon. Nagy elődök méltó utódja volt. Vallásossága, Tóratudása és szorgalma a legnagyobb mértékkel mérve példaadó volt. A patinásnevű mádi jesivát tovább vezette és fejlesztette, amiben most pontot tett a néhány hónapi betegeskedés után, 61 éves korában bekövetkezett halál.

Ehrenreich szilágyosomlyói főrabbi fivérét, Schwarcz nagyváradi rabbi sógorát gyászolja a megdicsőültben.

A december 3-án esütörtökön impozáns részvétellel lefolyt temetésen a Központi Irodát Bródy nagykallói főrabbi képviselte. — חנציה

helyen nagy ovációval fogadott drósókat mondott.”

— **Újabb igazságtalanság a prytiki pogromperben.** Két hónapja annak, hogy a radomi lengyel törvényszék ítélete elhangzott a prytiki pogrom-perben. Világszerte megdöbbenést keltett ez az ítélet, mert nem a pogrom megrendezőit, hanem a védekező zsidókat sújtotta a törvény szigorával. A napokban tárgyalta a lublini tábla a prytiki pogrom vádlottainak fellebbezését. Az ítélet elhangzott, mely újabb súlyos csapás a lengyel zsidóságra, jöllehet a tábla büntetéssel sújtotta a Minkovski házaspár meggyilkolásával vádolt pogrombűnösöket is, akiket a radomi törvényszék tudvalevőleg felmentett. A legtöbb zsidó vádlott büntetését lényegesen felemelték. A nemzsidó vádlottak büntetését is felemelték ugyan, de a változások lényegtelenek. Az ítélet az egész lengyelországi zsidóságra lesújtóan hatott.

— **Ónod és kerülete zsidósága** dec. 6-án, vasárnap délelőtt avatja fel, néhai Schück Mayer főrabbi z. c. l. tavaly elhunyt özvegyének síremlékét. Ezen, díszközgyűléssel kapcsolatos, kegyeletes aktushoz, a bold. Nagyszony tisztelőinek nagy serege ezúton hivatik meg szeretettel.

JUBADONT

orth. kóser fogkrém

Kérje mindenütt!

JUBA

orth. kóser sütőpor

A budapesti orth. hitközség rabbiságának felügyelete alatt készülnek.
Gyártja: FELES ISTVANNÉ Budapest, VII., Rottenbiller utca 8.

PARÓKÁT

legszebb kivitelben készít hullámosított hajból; javítást, ondolást olcsón vállal

HEISZ JENŐNÉ

parókakészítő és női fodrász,
BUDAPEST, KIRÁLY-U. 53.

Pályázatok

A hajdúböszörményi Bész-Jákob Egyesület héber-német ovodájánál és Bész-Jákob iskolájánál megüresedett tanítónői állásra ezennel pályázatot hirdetek. Pályázhat a bécsi Bész-Jákob iskolában oklevelet nyert tanítónő. Előnyben részesül az a pályázó, akinek tanítóképzői oklevele vagy más középiskolai végzettsége is van, továbbá, aki a héber nyelvtudáson kívül nyugati nyelveket is bír. Megválasztandó tanítónő köteles a Bész-Jákob ovoda- és iskolákon kívül a helybeli ref. polgári leányiskolában a zsidó leányok hitoktatását is ellátni. Az állás jövedelme ezidőszere havi 80 pengő. Felhívom az ezen állásra pályázó tanítónőket, hogy születési, anyakönyvi kivonattal, tanítói oklevél hiteles másolatával, erkölcsi megbízhatóságot, szigorúan vallásos orthodox életmódot, valamint esetleges eddigi működést igazoló bizonyítványokkal felszerelt pályázati kérvényüket a hitközség elnökéhez jelen pályázat megjelentésétől számított 14 napon belül postán küldjék be. Pályázati kérvényben rövid életrajz (curriculum vitae) is melléklendő. Hiányosan felszerelt, a pályázat feltételeinek meg nem felelő, vagy későn érkező kérvények figyelembe nem vehetők.

Hajdúböszörmény. Hajdúböszörmény. Dr. Józsa Sándor hitk. elnök.

Chanukára ajándékba zsidó könyvet GONDOS SÁNDOR zsidó könyvkereskedéséből BUDAPEST, Andrassy út 53. Telefon: 1-171-22

CSALÁDI HIREK (Négy sorig P 4, azonfelül soronként P 1.) Rebenwurz Klára és Rebenwurz Jenő Budapesten december 6-án déli fél 1 órakor tartják esküvőjüket a Kazinczy-u. orth. izr. templomban. Gescheit Olga Salgótarján és Iczkovics M. Miklós bórkereskedő, Gyöngyös-Rákoshegy, jegyesek. Fränkl Szőrele H.-Böszörmény, Löwy J. M. Szatmár jegyesek. Neumann Zsenkát Nyirbátor, eljegyezte Seelfreund Mór Nagyhalász. (M. k. é. h.) Rottenstein Rézele Tiszalök, Weinberger Ferenc Nyiregyháza jegyesek. (A nyiregyházi T. B. szívélyesen gratulálja tanácsnokát.) Lipschitz Adolf gondnokunknak (Mátészalka), Herskovits Bertuskával (Nyirbogát) való eljegyzéséhez, szívélyes mazeltovot kívánunk. A verpeléti jesivainternátus növendékei.

Legfinomabb kivitelű, divatos parókák: Altschülernél, Budapest, VII., Csányi-utca 12. (Telefon: 1-310-79.)

x Jubadont orth. kóser fogkrém, amely a bpesti orth. rabbiság felügyelete alatt készül, az összes orth. fűszerüzletekben kapható. Ezt a prima fogkrémet, mely tubusokban kerül forgalomba, összes vallásos hittestvéreinknek ajánljuk. (Lásd hirdetést.)

SZÖRME SZÜKSÉGLETÉT STERN ZÜCS SZALONJÁBAN ZEREGYE BE Szombaton zárva. BUDAPEST DOROTTYA-UTCA 9. TELEFON: 1-823-51. Rendelések, átalakítások, prémezések legfinomabb minőség és kivitelben.

Használjon ÁLDÁS cipőpasztát Gyártja: Oberländer, Ujpest, Kassai-utca 49. Párteljen szombattartó céget! Kérje mindenütt!

Valódi ezüst menórák dús választékban, már 24 pengőtől. Heiden Leó ékszerésznél Budapest, Király-utca 21. Telefon: 1-381-10. Saját üzem. Gyári árak. Szombaton zárva.

Apró hirdetések

PAPLAN! Pehely-, vatta- és gyapjúpaplanok: Teicher J. Bp. Kertész-u. 48. (Szombattartó cég.) HASZNÁLT ספרים „u. m. Sasz, Türim, Moginim, משה stb, állandóan legolcsóbban: Moskovitz Adolf könyvkereskedőnél, Debrecen, Pásti-u. 2. (Válaszbélyeg.) FÜSTÖLT libahús, orth. kóser, Magyarország legolcsóbb beszerzési forrása: Kornhauser Adolf, Debrecen, Simonffy-u. 1. ORTHODOX, fiatal, intelligens, jólelkű, perfekt szakácsnét keres mindenest mellé, budapesti orth. házaspár. Cím a kiadóban. TIZENNYOLC ÉVES, kimondottan szép, vallásos leány férjhezmenne huszezerrel, hasonló vagyonú volt talmudistához. Részletes ajánlatok „Mazi” jelígre. (20 fill. bély.) BORSZAKMÁBAN jártas 22 éves, elhelyezkedhetne szombattartó céghez; könyvelést is vállal. Cím: Márkus Lajosnál Bonyhád. MÁTRAFÜREDEN a közismert orth. kóser Klein-penzió, megfelelő számú jelentkezés esetén december 24-től január 6-ig nyitva. Szobafoglalás és érdeklődés: Ifj. Klein Sámuel. Mátrafüred.

NÉMETÜL beszélő leányt keres gyermekek mellé, orth. család. Jelige: „Gyermekszerető” (20 f. b.) NEGYVENEZER lakosú városban szép lakásos üzletház eladó, 3000-rel átvehető. „Jövő” jelige. (20f.b.) LEÁNYOM számára keresek fiatal embert, akinek képesítése van, saalo-paszkenolásra és jó hanggal rendelkezik. Állásba juttatom „Hozomány” jelige. BUTORKERESKEDŐ segédet, önálló eladó és bevásárlót keresek. Esetleg benősülhet. „Különálló üzletbe” jelige. (20 fill. bély.)

MEGBIZHATÓ szombattartó bórkereskedőseged bármilyen állásba elhelyezkedne. Igaz György, Bpest Hajós-u. 26.

FAKERESKEDÉSBE benősülhet! Jó állás, valamelyes hozomány. „Perfekt” jelige. (20 fill. bély.)

JÓBB családból való nő, szigorúan orth. családnál teljes megbízottként háztartás vezetésére elhelyezést keres. Főzést, gyermekek gondozását vállalja. „Szerény” jelígejű leveleket kiadóhivatal továbbít.

Felelős szerkesztő és kiadótulajdonos: GROSZBERG JENŐ Springer, Bethlen Gábor utca 33.

אלהנעמינע יידישע צייטונג

כ"ה

ZSIDÓ UJSÁG

AZ ORTHODOX ZSIDÓSÁG FÜGGETLEN HETILAPJA

Alapította: Groszberg Lipót ז"ל

Szerkesztőség és kiadóhivatal: BUDAPEST, VI., EÖTVÖS UTCA 26/C. Telefon: 1-238-08. Csekk számla: 50.791. Egész évre 20 pengő. Külföldre P 25.

Szerkeszti: Groszberg Jenő

Az optimizmus chanukai fénye

Írta: Óbudai Freudiger Ábrahám, a budapesti orth. izr. hitközség elnöke

Ráv Kahano, Ráv Tanchüm nevében tanította: Ha a chanuka-mécesest húsz könyöknél magasabbra tették, érvénytelen. És ugyancsak Ráv Kahano, Ráv Tanchüm nevében tanította: Meg van írva Jajszej eladatásánál „a gödör üres volt, nem volt benne víz”, ha üres volt, tudjuk, hogy nem volt benne víz, mit mond tehát a szent szöveg? Ezt: víz nem volt benne, hanem kígyók és skorpiók igenis tanyáztak benne. (Sabosz 22.)

Mint a esiszolt drágakő más és más színű sugarat vetít vissza, aszerint, hogy melyik oldalról éri a napfényt, azonképpen különböző időkben, különböző viszonyok közepe, más és másféleképpen ragyognak felénk azok a szellemi és erkölcsi drágakövek, amelyeket a hagyományos szent irodalmunkban találunk, mint tanításokat, buzdításokat, elmélkedéseket. Más és másféle alakban szólnak hozzánk, de lényegében véve ugyanazok maradnak, amint a szent költő mondja l'ten lényegéről:

המשלוח כרוח חיונות הנך אחד בכל דמיונות „példálóznak rólad különféle látomásokkal, de Te egyetlen vagy az összes elképzelések közepette”. Évszázadok óta tanulmányozzák Izráel fiai a szent hagyományok tanításait, minden nemzedék saját lelkiéletét látja visszatükrözve benne és azért a Tóra elé járuláskor nem azt mondjuk: áldassék az l'ten, aki adta a Tórát (nószon hatajtró), hanem ezt: áldott legyen ő, aki adja a Tórát (najszejn hatajtró). Mai viszonyaink mellett átérezzük ennek igazságát, amikor a chanukai napok alkalmából áttanulmányozzuk Sabosz traktátusának azt a pár oldalát, amelyben böleseink összefoglalják a Chanukára vonatkozó

szabványokat. A sabosz-gyertya gyújtásához kapcsolják a chanuka-gyertya gyújtásának törvényét, mintha előre látták volna az időt, amikor egyes u. n. „zsidó” tényezők a Chanukát meg akarják fosztani vallási jellegétől és politikai demonstrációra, a világi nacionalizmus megnyilatkozásának akarják feltüntetni. Ezért böleseink odaállítják a sabosz gyertyája mellé a chanukai mécesest, hogy ezzel is dokumentálják l'jaje szavaival (41.8): אחד באחד ניש ורוח לא יבא כנינים „Egyik a másikhoz csatlakozik és a külvilágnak, a profanizálásnak szelme nem hatolhat közájuk”.

Sabosz traktátusában tanuljuk, egymásmellé állítva, Rav Tanchüm fentemlített két mondatát. Látszólag semmi más nem fűzi össze őket, mint a szerző azonossága. A talimud szövegének összeállítói azonban ezzel az egybeállítással bizonyára valamire tanítani akartak között szétnézünk, ha szemlét tartunk a zsidóság mai helyzete fölött, megtudjuk érteni, hogy e két összeállítás elénk tárja a Chanuka igazi és időszere jelentőségét. Ha körül-nézünk, akkor ki tagadhatná a pró-fétái szó (Jesájó 30. 2.) szószerinti bevalósulását:

כי הנה ההשך יבסה ארץ וערפל לאימים „Sötétség fedi a földet és homály a nemzeteket”. És nem sir-e fel a nemzeteket”. És nem sir-e fel a zsoldtáros király panaszában (Thil-lim 142) közösségünk zokszava? A zsoldtárvers így hangzik: בהתעף עלי רוחי ואמה דעת תובתי באורה זו אהלך טמנו פה לי „Elborul bennem szellemem, Te ismered ösvényemet, amilyen úton csak járok, csapdát raknak elém”. Mindenütt az történik, ami meg-

döbbsent és lesújt bennünket és ami a legsötétebb pesszimizmus kiváltására alkalmas. A pesszimizmus pedig megnyilatkozhatik az emberi lét lenézésében, vagy az emberiség ügyeitől való izoláltságban. A pesszimizmus azt hangoztatja: „üres gödör” (bajr rék) az emberiség élete, hiábavalóan dolgozik, küzd, szenved; de abban is megnyilatkozhatik, ha az ember izolálja magát, önmagának él, a többiek fölé emelkedik, kiöli magából a szolidaritást, az ő fényét abban látja, hogy ha לא שלטא בה עינא kiemelkedik az emberiség mindennapi életének körén túl. A pesszimizmus szívtelensége az üres gödört látja, de elfelejti, hogy ebben a gödörben kiapad az erkölcs föltető vízének éltető forrása,

אבל נחשים ועקרבין יש בו ellenben ott tanyázik a rosszindulatok, erkölestelenségek kigyója, a gonoszság, a pusztítás skorpiója és ilyenkor legnagyobb bűn tétlennek maradni, azzal a kifogással, úgy sem használ semmi. A pesszimizmus izolálása pedig úgy látja, hogy az élet szentségének megéssét olyan magasra kell tenni, hogy oda profán tekintet nem hatolhat. A két szélsőséggel szemben áll a Chanuka optimizmusa, amely emberi szolidaritásra tanít, a rossznak leküzdésére a jóért való küzdelemre buzdít. Ezért tanítja kettős tételben Ráv Tanchüm: Nem szabad a chanukai mécesest húsz könyöknél magasabbra, oly magasra állítani, hogy az ember látókörén kívül esék és viszont nem szabad azt gondolni, hogy az emberiség a víztől üres, kígyóval és skorpióval telt gödörhöz hasonlít, oly mélységesen alantas, hogy hiábavaló a küzdelem.